

בגרות חורף תשפו- תשובות שאלון 2575

1. פרקים ז-ה

- א. (1) שלא ישכחו את מעמד הר סיני.
(2) שלא ילמדו מהגויים שסובבים אותם. יסוד מרכזי באמונה שמעו מפי הגבורה ולא מפי משה.
כל תשובה שעוסקת בהתמודדות עם אתגר אמוני שיהיה לעם-ישראל בארץ.
ב. (1) רש"ר הירש - עשרת הדברות הם קווי היסוד של כל מצוות התורה והייעוד של עם ישראל.
רס"ג/רש"י – עשרת הדברות הם התמצית של כל מצוות התורה
(מלב"ם - המצוות האלו הם מחויבות על ידי השכל.)
(2) באמצעות הציווי של ה' במעמד הר סיני האדם יהיה חייב לשמור על מצוות אלו למרות התאוה שעלולה להשכיח את חובת המצוות הללו שהשכל מורה לאדם לשמור.
ג. (1) כי כל בני ישראל הצטוו עליהם.
(2) האחריות האישית שמוטלת על כל יחיד לשמור את המצוות הללו.

2. פרק כט

- א. (1) נכרתה ב: ערבות מואב, מתי: ביום פטירתו של משה / ערב הכניסה לארץ
(2) הקשר בין עם ישראל לה'. מחויבות לקיום מצוות/אמונה בה'. השגחת ה' על עם ישראל.
ב. (1) תפיסה 1: הברית נכרתה רק עם הדור הנוכחי.
תפיסה 2: הברית נועדה לרבים והיחיד יכול להיפטר ממנה.
(2) תפיסה 1: "ואת אשר איננו עמנו היום" / "ולא אתכם לבדכם אנכי כורת ברית".
תפיסה 2: "לא יאבה ה' סלח לו..." "ורבצה בו כל האלה" "ומחה ה' את שמו" (פס' יט)
(3) בארץ ישראל העם מתפזר ולכן יכול טעות היחיד ולחשוב שהוא יכול לחמוק מן הברית.
ג. (1) מדוע צריך לפרט מי נכלל בברית ולא הסתפק הכתוב במילה 'כולכם'.
(2) תוכן הברית הוא שעם ישראל יהיה ערב זה לזה, וככל שאדם במעמד גבוה יותר יש לו אחריות וערבות למעגל נרחב יותר, ולכן יש צורך לפרט כי לכל אחד יש רמת מחויבות אחרת.

3. דיני מלחמה

- א. (1) כיבוש הארץ, מחיית עמלק, עזרת ישראל מיד צר.
(2) הרחבת גבולות או להרבות גודלו ושמעו או לצורך כלכלי לעם ישראל.
(3) רשות, כי במלחמה זו יש הפטורים ממנה, ואין פטורים במלחמת מצווה.
ב. (1) סיחון משבעת העממים וזוהי מלחמת מצווה ומשה קרא לשלום לפני שנלחם בו.
ברור שמשנה נהג כהלכה שקרא לשלום ולא עבר על מצווה העשה להחרים ומצוות הלא תעשה שלא לחיות כל נשמה.

(2) מהכתוב עולה שדווקא הגבעונים שכרתו שלום עם בני ישראל לא הוכרתו ומכאן משתמע שלו היו עמים נוספים רוצים להשלים עם בני ישראל הם לא היו נלחמים איתם. מדויק גם מכל שבפסוק כ' מודגש שה' נתן בליבם של הגויים להילחם כדי שיוכרתו.
ג. אשת יפת תואר- מידת הרחמנות מתחשבים בה ונותנים לה להתאבל על ביתה.
איסור השחתת עץ פרי- רחמנות על הטבע שלא להשחית משהו שמועיל מאוד לאדם.
שמירה על המחנה/ יתד תהיה על אזנך – שמירה על ניקיון מחנכת את האדם לאיפוק ושמירה על הסביבה.

4. הנהגה

א. (1) בגלל שיש להיות תמים עם ה' על האדם לשמוע לנביא שנותן לו את דבר ה' ולא לקוסמים ומעוננים.
(2) מעמד הר סיני, בעקבות הפחד משמיעת דבר ה' בני ישראל מבקשים מתווך או נביא.
ב. (1) **דומה** - מביא את דבר ה'. **שונה** - אינו באותה רמה/מדרגה של התגלות.
(2) 1. אמר דבר טוב שלא יקרה 2. מתנבא בשם אלוקים אחרים 3. נביא שמצווה לעשות נגד התורה.
ג. (1) ירמיה התנבא שיהיה חורבן ונביאי השקר התנבאו לטובה, שיהיה שלום.
(2) מתו בחרב וברעב כי התנבאו שלא יהיו חרב ורעב.

5. לא תוכל להתעלם

א. (1) **הציווי**- למנות שופטים ראויים **מופנה**- למי שממנה את השופטים **הציווי**- לשפוט צדק. **מופנה**- לשופטים עצמם/ ממנה השופטים (רש"י).
(2) שופטים – פוסקים את הדין או לשפוט בצדק. שוטרים- אוכפים את הדין.
ב. (1) (מפלה בין בעלי הדין) למשל אחד מהם אומר את טענותיו בעמידה והשני יושב, או כל דרך שבה הוא נוהג באופן מכבד ומקל לאחד ומזלזל או מחמיר עם בעל הדין השני. כי בעקבות ההפליה בעל הדין שהופלה לרעה לא יבטא את טענותיו כראוי ופסק הדין יהיה מוטה.
(2) גם במקרה של הפסד צריך לחפש משפט צדק.
פעם אחר פעם צריך לחזור אחר משפט צדק.
חיזוק הציווי.
ללכת אחרי בית דין יפה.
ממנה השופטים צריך לבחור את השופט הצדיק יותר.
ג. (1) בגלל שתשפטו צדק תהיו ראויים לישיבה בארץ.
(2) ' ציון במשפט תיפדה' - ' אחרי כן יקרא לך עיר הצדק'

6. פתח תפתח

- א. שמיטת כספים** – שיקום העני: מחיקת החובות מאפשרת לעני לצאת לדרך חדשה; **צדקה והלוואה** – חינוך האדם לנתינה: האדם נדרש להעניק מכספו עבור חברו, גם בידיעה שייתכן שהכסף לא יוחזר לו, ושיקום העני – סכום הכסף שיקבל, בין אם בצדקה ובין אם בהלוואה, יכול להוציא אותו ממעגל העוני;
- עבד עברי- מצוות הענקה** – שיקום העני: הוצאתו ממעגל העבדות ויציאתו לחופשי, כאשר החזרה לשוק העבודה מלווה בהענקה שנותנת לו נקודת פתיחה טובה יותר; הענקה – חינוך לנתינה: אין זה מספיק רק לשחרר עבדים, אלא האדם מצווה להעניק מכספו על מנת שהעני יצא לדרך חדשה בצורה טובה יותר;
- החזרת משכון** – כבוד העני: הגובה מחויב להישאר מחוץ לדלת ולגבות משם את חובו ולא חודר לפרטיות של העני;
- שכחה** – חינוך האדם לנתינה: עליו להבין שתנובת שדהו באה מה' ולפיכך הוא מצווה לדאוג גם לעני ולחלש.
- לא יחבול רחיים ורכב** – קיום העני, כבוד העני.
- שמיטת קרקע** (רמב"ן טו, א) – נתינה שיקום מכיון שכל השדות הפקר ויכול לקחת מה שרוצה. כל המצוות מחנכות לנתינה, למעט דיני משכון ולא יחבול ריחים ורכב.
- ב. (1)** שאדם לא ילווה לעני מחשש שהחוב יתבטל. ה' יברך את מי שיקיים את המצווה כך שלא יהיה לו הפסד כספי.
- (2)** פתח תפתח- צדקה. העבט תעביטנו- הלוואה.
- ג. (1)** העני נענש על יד ה' בעונו ועל כן אין לתת לו צדקה.
- (2)** לתת צדקה, כי האדם לא צריך להיכנס לחשבונות שמים.

7. ירמיה כז

- א. (1)** מלכי האומות, צדקיהו המלך, הכהנים והעם.
- (2)** מניח על צווארו מוסרות ומוטות. עם ישראל צריך לסבול את עול מלכות בבל.
- (3)** שולח לאומות הסובבות את ישראל משום שהם רצו לקשור קשר עם ישראל כדי להילחם בבבל.
- ב. (1)** כלי המקדש יוחזרו מבבל במהרה, ירמיהו מציע לנביאי השקר לשמור על הכלים הנותרים שלא יגיעו גם הם לבבל.
- (2)** כלי המקדש יובאו לבבל. הכלים יישארו בבבל לזמן ארוך עד הגאולה/ עד שיגיע זמנם לחזור.
- המסר- הנבואה של נביאי השקר- שקרית/ גזירת הגלות היא סופית/ ותהיה גאולה בעתיד.
- ג. (1)** בפסוקים אלו הנביא אומר שה' הוא בורא העולם וכעת החליט לתת למלך בבל לשלוט בחלק זה של העולם בדומה לעקרון המובא בדברי רש"י.
- (2)** כשה' ירצה הוא יחליט להחזיר את עם ישראל לארצו.

8. ירמיה לא

- א. (1) הרי שומרון, רמה, אפרים, אזכור רחל ואפרים, השם ישראל.
(2) הרי השומרון יהיו מיושבים באנשים ובחקלאות שמחה גדולה חזרה לארץ.
- ב. (1) הבטחה לשיבת מהגלות. בזכות הבכי או נתינת הסימנים.
(2) היא התמודדה עם קושי יום יומי של הכנסת אחותה לביתה ולכן גם ה' צריך למחול לעם ישראל על חטאו של מנשה שהכניס להיכל עבודה זרה.
- ג. (1) מיאון להינחם/את שניהם מנסים לנחם בכי על יוסף/הבנים.
(2) בשני המקרים יוסף/הבנים ישובו.

9. יחזקאל לו

- א. (1) ב- הארץ היא של הגויים (לעולם- לא חובה). יג - הארץ היא ארץ שהגויים הגרים בה כלים
(2) כל ראייה מתאימה מן הכתוב תתקבל למשל 'יען כלמת גויים נשאתם'...
'המה כלמתם ישאוי'. הגויים ביזו את הארץ ולכן הגויים יענשו בבוז.
- ב. (1) הרים שוממים מול הרי ישראל ענפכם תתנו
'לערים הנעזבות' מול 'ונושבו הערים'
'ולחרבות השממות' מול 'והחרבות תבנינה'.
ניתן ללמוד- שהגאולה היא תיקון החורבן.
- (2) סימן גלוי לגאולה, שסימן לגאולה הוא הצמחת פירות הארץ .
- ג. שיבת ישראל לארץ, פריחה חקלאית, ערים מלאות באנשים. הגאולה היא נצחית.

10. חגי א

- א. (1) זה לא הזמן לבנות את בית ה' - לא ראוי שבזמן שאתם- עמ"י ספונים בבתיכם בית המקדש לא בנוי.
(2) המצב הכלכלי גרוע/הגאולה צריכה להיות בדרך נס\ בעקבות ניסיונות צרי יהודה ובנימין להתנכל לבניה.
- ב. (1) מצוקה כלכלית. דוגמאות: 1. זרעו הרבה ויצא מעט. 2. אוכלים ולא שבעים וכוי
(2) עונש כי לא בונים את בית המקדש.
- ג. דוד - יוזם את ההקמה ומעלה את ארון ה'. נסיבות - כיבוש ירושלים, נצחון על הפלישתים
שלמה - מקים את בית המקדש הראשון. נסיבות - שלום אזורי
יאשיהו - מצווה על בדק הבית של בית המקדש הראשון. נסיבות - כחלק מהמהפכה הדתית שהוביל ביהודה.
- כורש מתיר ליהודים לעלות לירושלים ולהקים מחדש את בית המקדש נסיבות - לאחר 70 שנה לנבואת ירמיהו/ ציווי מאת ה' כחלק ממדיניות הרפורמה במלכותו. וכן דריוש שמחדש את רישיון הבניה של ביה המקדש.
- זרובבל, עזרא - מקימים את בית המקדש השני. נסיבות - בעקבות היתר כורש מלך פרס.

11. נחמיה

- א. (1) לא תצליחו בבניין ירושלים, להחליש את רוח העם ולגרום להם שלא יצליחו לבנות את חומת ירושלים. להפסיק את הבנייה.
- (2) לא הושגה – "ויהי לב העם לעשות". 'ונבנה את החומה / פס' ל"ח כולו.
- ב. (1) קושר קשר כדי להילחם בירושלים, כי הוא רואה שהחומה מתחילה להיבנות.
- (2) התפללו אל ה'. העמידו משמר. ייאוש מגודל המשימה מהבנייה.
- ג. רבשקה מול חזקיה רוצה שירושלים ייכנעו לו
- משה מול סיחון מבקש לעבור בארצו,
- דוד וגוליית סכסוך בין בני ישראל לפלשתים,
- משה מול מואב ואדום – בקשת מעבר.
- דוגמאות נוספות: יפתח מול עמון, אחאב מול ארם, אלישע מול נעמן, משה מול פרעה, אסתר מול המן/אחשוורוש, שמשון ודלילה ועוד.